

ANDRZEJ GRZYBOWSKI¹, WŁODZIMIERZ WITCZAK²

Roman K. Meissner (1939-2017) – redaktor „Archiwum” w latach 2007-2010

Roman K. Meissner (1939-2017) – the editor-in-chief of „Archives” in years 2007-2010

¹ Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, Fundacja Wspierania Rozwoju Okulistyki, Poznań

² Oddział Chorób Wewnętrznych, Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia w Poznaniu

ABSTRAKT

W niniejszym artykule przedstawiono szkic biograficzny wybitnego poznańskiego historyka medycyny, prof. Romana K. Meissnera (1939-2017). Zwrócono szczególną uwagę na jego osiągnięcia badawcze w dziedzinie historii medycyny wielkopolskiej. Przypomniano tytuły i problematykę najważniejszych prac naukowych, podkreślono także inne działania organizacyjne oraz inicjatywy prof. Meissnera na rzecz polskiego środowiska naukowego i poznańskiej medycyny akademickiej.

Słowa kluczowe: Roman Meissner, historia medycyny, medycyna poznańska, polska historia medycyny, biografia

BIOGRAFIA

Roman Meissner urodził się 28 lutego 1939 r. w Nowogrodku. Jego matka, Mirosława z Kinaszów, była pedagogiem i pracowała jako wizytator szkolny, natomiast ojciec, Roman Tadeusz, był podporucznikiem rezerwy Wojska Polskiego i zginął w Katyniu. W 1956 r. Roman K. Meissner rozpoczął studia na Wydziale Budownictwa Lądowego Politechniki Poznańskiej, jednak na II roku przeniósł się na Wydział Lekarski Akademii Medycznej w Poznaniu. Podczas ostatnich lat studiów był czynnym

ABSTRACT

A biographical sketch of the outstanding Poznań historian of medicine: Professor Roman K. Meissner (1939-2017), is presented. Particular attention was paid to his research achievements in the field of the history of medicine in Greater Poland. The titles and topics of the most important scientific works were recalled, and his other organisational activities and initiatives for the Polish scientific community and academic medicine in Poznań were also highlighted.

Keywords: Roman Meissner, history of medicine, Poznań medicine, Polish history of medicine, biography

członkiem Studenckiego Koła Naukowego przy Katedrze i Klinice Ortopedii kierowanej przez prof. Wiktora Degę [1]. W 1964 r. otrzymał dyplom lekarza i przez kolejne cztery lata pracował jako asystent w Katedrze i Zakładzie Historii Medycyny. Równocześnie jako wolontariusz odbywał staż podyplomowy w poznańskich klinikach, kierowanych przez wybitnych nauczycieli akademickich: internistę Jana Roguskiego, chirurga Romana Drewsa, pediatrę Olecha Szczepkiego i ginekologa Witolda Michałkiewicza. Z inspiracji prof. Adama Wrzoska rozpoczął przygotowywanie pracy doktorskiej

z historii medycyny pt. *Dorobek intelektualny i działalność społeczna Aleksandra Macieszy* pod kierunkiem doc. Ludmiły Wrzosek-Krakowieckiej (po jej śmierci dokończył pracę pod kierunkiem prof. dr. hab. Mieczysława Stańskiego); rozprawa ta nie ukazała się drukiem. W 1972 r. Roman K. Meissner otrzymał stopień naukowy doktora nauk medycznych. W latach 1968-1972 pracował jako starszy asystent w Zakładzie Anatomii Patologicznej Akademii Medycznej w Poznaniu, kierowanym przez prof. dr. hab. Przemysława Gabryela. Od 1972 r. kierował Pracownią Anatomii Patologicznej Ośrodka Walki z Gruźlicą dla Miasta Poznania (OWG), a w latach 1975-1980 Zakładem Patomorfologii Układu Oddechowego OWG. Pracę i specjalizację w Klinice Gastroenterologicznej Instytutu Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Poznaniu podjął w 1973 r. pod kierunkiem prof. dr. hab. Jana Hasika. W latach 70. XX w. Roman K. Meissner odbył liczne szkolenia z zakresu hepatologii, onkologii, immunologii i pulmonologii w czołowych naukowych ośrodkach krajowych, m.in. w Warszawie, we Wrocławiu, w Szczecinie i Zabrze, a także z zakresu gastroenterologii w Szpitalu św. Marka w Londynie [1].

Roman K. Meissner od 1964 r. nieprzerwanie zajmował się historią medycyny – brał czynny udział we wszystkich zjazdach polskich historyków medycyny, międzynarodowych kongresach historii medycyny oraz wspólnych zjazdach historyków medycyny Niemiec i Polski. Ponadto od 1978 r. przewodniczył Oddziałowi Poznańskiemu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny. W 1980 r. został kierownikiem Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji w ramach Instytutu Medycyny Społecznej, którą rozbudował, m.in. obejmując zajęciami dydaktycznymi wszystkie wydziały i oddziały Akademii Medycznej. Dwa lata później pracownia została przekształcona w Zakład Historii Medycyny i Farmacji, w 1985 r. – w Zakład Historii Nauk Medycznych, a w 2008 r. – w Katedrę i Zakład Historii Nauk Medycznych. W 2000 r. Roman K. Meissner otrzymał stopień doktora habilitowanego z historii nauk medycznych na podstawie rozprawy pt. *Dzieje fizjatrii poznańskiej do końca XX wieku – rozwój bazy diagnostyczno-terapeutycznej, osiągnięcia i główne kierunki rozwoju*. Cztery lata później uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu [1].

Podczas wielokrotnych pobytów w Wielkiej Brytanii w latach 1976-1994 prowadził badania naukowe w Wellcome Institute for the History of Medicine, w Muzeum i Archiwum gen. Sikorskiego w Londynie, a także w archiwach Edynburga, gdzie nawiązał współpracę naukową z doc. Wiktoorem Tomaszewskim. W 1989 r. jako stypendysta The Memorial Fund of the Polish School of Medicine przebywał w Uniwersytecie Edynburskim, gdzie prowadził prace badawcze z historii medycyny.

Ryc. 1. Prof. Roman Meissner w Pałacu Działyńskich w Poznaniu w 1972 r.

Był inspiratorem nadania tytułu doktora *honoris causa* Akademii Medycznej w Poznaniu W. Tomaszewskiemu z Edynburga w 1985 r. oraz Edwardowi Rużyllie z Warszawy w 2003 r. [1].

Jak już wspomniano, Roman K. Meissner brał czynny udział w licznych zjazdach naukowych z zakresu historii medycyny, m.in. w XXIV, XXVI, XXVIII, XXX i XXXI Międzynarodowym Kongresie Historii Medycyny (Budapeszt 1974, Płowdiw 1978, Barcelona 1980, Düsseldorf 1986, Bolonia 1988); w Międzynarodowym Kongresie Historii Farmacji w Budapeszcie w 1981 r., gdzie został zaproszony do przewodniczenia sesji naukowej; w I, III i IV Wspólnym Zjeździe Historyków Medycyny Polski i Niemiec (Frankfurt n. Odrą 1980, Karl-Marx-Stadt 1987, Szczecin 1990), gdzie również przewodniczył sesjom naukowym; w Światowym Zjeździe Lekarzy (Londyn 1994); w I, II i III Światowym Kongresie Naukowym Polonii Medycznej (Częstochowa 1991 i 1995, Kraków 1997). Roman K. Meissner aktywnie uczestniczył we wszystkich powszechnych zjazdach polskich historyków medycyny od 1967 r., przewodniczył wielu sesjom naukowym, w tym jako sekretarz Komitetu Organizacyjnego IX Zjazdu w Poznaniu. Ponadto zorganizował w Poznaniu dwa krajowe Zjazdy Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji (dalej: PTHMiF): XIX w 2000 r. i XX w 2003 r. [1].

Ryc. 2. Prof. Roman Meissner w Londynie w 1994 r.

Meissner był redaktorem serii „Biblioteka Prac Historycznych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu”, w której ukazało się wiele monografii związanych z historią Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, a od 2007 r. był redaktorem naczelnym „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” (jako wydawnictwa Wydziału VI Polskiej Akademii Nauk). Był również członkiem komitetu redakcyjnego „Biuletynu Informacyjnego Akademii Medycznej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu”, „Nowin Lekarskich” i „Orvostörténeti Közlemények – Communicationes de Historia Artis Medicinae” w Budapeszcie oraz współpracownikiem *Polskiego Słownika Biograficznego* i *Słownika Biograficznego Polskich Nauk Medycznych XX wieku* [1].

Wspomnieć należy, że Profesor należał do Komitetu Historii Nauki i Techniki Wydziału I PAN w Warszawie, Komitetu Społecznych Aspektów Medycyny Wydziału VI PAN w Warszawie, był członkiem zagranicznym Grodzieńskiego Naukowego Towarzystwa Historyków Medycyny oraz przez wiele lat przewodniczącym Komisji Historycznej Stowarzyszenia Naukowego im. Roberta Kocha i Komisji Historii i Filozofii Medycyny Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Był współzałożycielem i członkiem Rady Nadzorczej Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” zajmującej się dostarczaniem pomocy medycznej i humanitarnej ubogiej ludności Afryki, Azji i Ameryki Środkowej. Odegrał ogromną rolę w rozwoju PTHMiF dzięki sprawowaniu przez wiele lat funkcji

przewodniczącego Oddziału Poznańskiego, wiceprezesa oraz w latach 2000-2003 prezesa Zarządu Głównego PTHMiF [1].

Profesor Meissner społecznie pomagał w zorganizowaniu otwartego w 1986 r. Polish School of Medicine Historical Collection w Erskine Medical Library w Uniwersytecie Edynburskim oraz był twórcą i bezpłatnym kustoszem otwartego w 1989 r. Muzeum Historii Medycyny Akademii Medycznej w Poznaniu. Na jego wniosek w 2003 r. placówkę wydzielono z Zakładu jako samodzielną jednostkę uczelnianą, noszącą od 2007 r. nazwę Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Ponadto Roman K. Meissner był inicjatorem utworzenia i rozbudowy Muzeum Roberta Kocha w Wolsztynie [1].

Opracował scenariusze oraz był głównym wykonawcą i komisarzem wystaw naukowych: *Medycyna wielkopolska na przestrzeni wieków* (Ratusz Poznański, 1965-1966), *Józef Struś – w 400 rocznicę śmierci* (Ratusz Poznański, 1968), *Polskie studia medyczne i farmaceutyczne w okresie II wojny światowej* (AM Poznań, 1978), *Eugenia i Janusz Zeylandowie – wybitni ftyzjatrzy polscy* (Szpital Pulmonologiczny, Poznań, 1978), *Karty z historii gastroenterologii polskiej* (52 Posiedzenie Naukowe Polskiego Towarzystwa Gastroenterologii, Zamek Poznański, 1984), *Edynburg – Polacy i PWL* (AM Poznań, 1985), *Wiktor Dega 1896-1996* (AM Poznań, 1986-1987), *Dr Wanda Błęńska – życie i praca* (Aula Uniwersytecka, Poznań, 1994), *Polski Wydział Lekarski przy Uniwersytecie w Edynburgu* (AM Poznań, 1995-1996), *Karolowi Marcinkowskiemu w hołdzie* (1996-1999). Był inicjatorem nazwania ulic, szpitali

(m.in. Chorób Płuc i MSWiA w Poznaniu, Puszczykowie, etc.), obiektów dydaktycznych w UMP imionami wybitnych lekarzy wielkopolskich. To z jego inspiracji Akademia Medyczna w Poznaniu otrzymała nazwę Karola Marcinkowskiego. Profesor Meissner był również pomysłodawcą ustanowienia przez Akademię Medyczną w Poznaniu honorowej nagrody w postaci medalu im. Karola Marcinkowskiego w 1983 r. „za wybijającą się postawę moralną i społeczną w działalności lekarskiej i opiekuńczej wobec ludzi chorych i niepełnosprawnych” oraz opracował projekty logo i medalu Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu [1].

To z inicjatywy Meissnera ufundowano tablice upamiętniające wybitnych lekarzy w Poznaniu, w tym Eugenii i Janusza Zeylandów, Adama Wrzoska, Jerzego Wojtowicza, Juraszów – seniora i juniora, Kazimierza Nowakowskiego oraz Roberta Remaka. Był członkiem Komitetu Budowy Pomnika Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz współzałożycielem w 1998 r. Towarzystwa im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, a od 1999 r. wiceprezesem jego Zarządu. Był konsultantem naukowym oraz autorem i współautorem scenariuszy do ponad 10 filmów popularno-naukowych z zakresu poznańskiej historii medycyny [1].

Profesor Meissner otrzymał liczne odznaczenia naukowe i państwowe, w tym Zespołową Nagrodą Naukową 1° Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w 1991 r., Zespołową Nagrodą Dydaktyczną 1° Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej w 1992 r. oraz medal *Gloria Medicinae* Polskiego Towarzystwa Lekarskiego w 1996 r. W 2007 r. nadano mu tytuł Honorowego Członka Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego [1].

Od 1966 r. był żonaty z lek. Elżbietą z Bannerów, specjalistką chorób wewnętrznych, z którą miał dwóch synów: chirurga dr. med. Wiktora Meissnera oraz chirurga szczękowo-twarzowego dr. med. Igora Meissnera. Roman K. Meissner zmarł 21 stycznia 2017 r. w Poznaniu, pozostawiając po sobie nie tylko dorobek naukowy, lecz także uczniów, których kształcił i w których rozbudził fascynację historią medycyny. Obaj autorzy tej publikacji zaliczają się do grona jego studentów i współpracowników. Wkład Profesora w rozwój tej dziedziny pozostanie trwałym śladem, a pamięć o nim będzie kontynuowana przez kolejne pokolenia historyków medycyny [1].

DOROBEK NAUKOWY

Ocena bardzo obszernego dorobku historyczno-medycznego i intelektualnego Profesora Romana K. Meissnera może być tematem osobnej monografii lub rozprawy doktorskiej. W tekście o charakterze wspomnieniowym należy zwrócić uwagę na prace najważ-

Ryc. 3. Prof. Roman Meissner w Nowogródce w 1996 r.

niejsze. Badacz sięgał do wielu obszarów tematycznych, aczkolwiek wskazać można na zagadnienia mu najbliższe. Takimi były niewątpliwie dzieje medycyny poznańskiej i wielkopolskiej od wieku XVIII do współczesności ze zwróceniem szczególnej uwagi na działalność – nie wyłącznie zawodową – najwybitniejszych przedstawicieli środowiska lekarskiego oraz na rozwój medycyny uniwersyteckiej w Poznaniu. W ostatnich latach w kręgu zainteresowań Profesora znalazła się również bioetyka.

W grupie prac z zakresu biografistyki lekarskiej najpierw wskazać należy na rozprawę doktorską zatytułowaną *Dorobek intelektualny i działalność społeczna Aleksandra Macieszy*, obronioną na macierzystej uczelni 18 grudnia 1972 r. (jej promotorem był prof. dr Mieczysław Stański); w rozprawie przypomniana została sylwetka plockiego lekarza, antropologa i społecznika. Zdaniem autora monografii dr Maciesza należał do najwybitniejszych polskich specjalistów i propagatorów oświaty sanitarnej oraz wychowania higienicznego. W 1979 r. Roman K. Meissner ogłosił obszerny artykuł wspomnieniowy o dr. med. Edwardzie Stockim (1909-1978) [2]. W 1987 r. ukazała się praca *Rektor Wszechnicy Piastowskiej: szkice do portretu Heliodora Świącickiego (1854-1923)* – wspólne dzieło Romana Meissnera,

Zbigniewa Słomki i Tadeusza Pisarskiego [3]. Dwa lata później wydano dwujęzyczną książkę *Polski wkład w medycynę światową – Polish contribution to medicine*, stanowiącą wspólne opracowanie Romana K. Meissnera i Jana M. Hasika [4]. Po kolejnych dwóch latach ukazała się obszerna pozycja zbiorowa o charakterze słownikowym zatytułowana *Szkice do portretów przedstawicieli medycyny poznańskiej 1945-1989* pod redakcją tychże autorów [5]. Inna znacząca praca z zakresu biografistyki to biografia bliskiego Karolowi Marcinkowskiemu Antoniego Freudenreicha pt. *Doktor Antoni Freudenreich – zapomniany lekarz Marcinkowskiego* [6]; w tym monograficznym numerze czasopisma znalazło się także kilka innych prac Romana K. Meissnera, dotyczących różnych związanych z Marcinkowskim zagadnień; biogram wybitnego poznańskiego profesora pediatrii *Jonscher Karol Gustaw (1889-1955)* [7] i życiorys znawcy gruźlicy *Janusz Zeyland (1897-1944)* [8]. Badacz był ponadto autorem szeregu biogramów wybitnych lekarzy polskich w *Polskim Słowniku Biograficznym*, *Wielkopolskim Słowniku Biograficznym* i *Słowniku Biograficznym Polskich Nauk Medycznych XX wieku*.

Wśród znaczących osiągnięć edytorskich Profesora wymienić należy: polskie wydanie pracy Roberta Kocha *Die Ätiologie der Milzbrand-Krankheit (1876) – Etiologia zachorowań na wąglik (1876)* [9], *Przesady i zwyczaje lecznicze kaszubskich rybaków nadmorskich: Józef Torliński. Wspomnienia syna Lecha Torlińskiego i ucznia Profesora Adama Wrzoska Romana K. Meissnera* [10], *Klucz do solidarności wielkiej rodziny intelektualnej – Heliodor Świącicki*, (wstęp i dobór tekstów Roman K. Meissner) [11] oraz *Narodziny nowoczesnej otolaryngologii poznańskiej – Aleksander Zakrzewski* (wstęp i dobór tekstów Roman K. Meissner i Jerzy Samson-Zakrzewski) [12].

Wspomnienia z lat dawnych [13] to publikacja jubileuszowa z okazji 100. rocznicy urodzin doc. Wiktor Tomaszewskiego (1907-1995), zasłużonego wykładowcy Polskiego Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Edynburgu, w 1984 r. wyróżnionego przez poznańską Akademię Medyczną tytułem doktora *honoris causa*. Relacja ta, opatrzona wstępem Romana K. Meissnera i pod jego redakcją naukową, stanowi wyjątkowo wartościowe źródło do dziejów polskiej nauki i medycyny.

Ważna dla dziejów polskiej historii nauki była działalność organizatorska Romana K. Meissnera w Polskim Towarzystwie Historii Medycyny i Farmacji. Wygłaszane na zjazdach prace i referaty złożyły się na wydane pod jego redakcją zbiory prac: „XIX Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Poznań 22-24 września 2000 r.” [14], „Jubileuszowy XX Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Poznań 26-28 września 2003: streszczenia referatów” [15] oraz „Medycyna i Farma-

Ryc. 4. Prof. Roman Meissner podczas Zjazdu PTHMiF we Wrocławiu w 2007 r.

cja XIX i XX wieku – zagadnienia wybrane: pokłosie Jubileuszowego XX Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji” [16]. W zbiorach tych znalazły się także teksty autorstwa Romana K. Meissnera.

Podczas międzynarodowego kongresu historii medycyny w Düsseldorfie w 1988 r. badacz przedstawił referat *Die Zusammenarbeit der polnischer Ärzte aus dem Grossherzogtum Posen mit den deutschen Ärzten in den Jahren 1815-1918* [17].

Znaczącą pozycją w dorobku Romana K. Meissnera jest też ogłoszona wspólnie z Janem Hasikiem praca pt. *Dzieje naukowych towarzystw medycznych w Poznaniu w latach 1832-1983. Studia i materiały* [18]. Było to pierwsze (i jak dotąd jedyne w swoim rodzaju w Polsce) kompendium o tej tematyce.

Profesor wnikliwie badał dzieje poznańskiej ftyzjatrii. Wyrazem tych zainteresowań była opracowana pod jego redakcją *Księga pamiątkowa Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego Chorób Płuc i Gruźlicy im. Eugenii i Janusza Zeylandów. 1948-1964-1988* [19]. Wybitne autorskie osiągnięcie i podstawę habilitacji w dniu 17 listopada 1999 r. stanowiła monografia *Dzieje ftyzjatrii poznańskiej do końca XX wieku. Rozwój bazy*

diagnostyczno-terapeutycznej, osiągnięcia i główne kierunki przemian [20].

Zainteresowanie dziejami i rozwojem macierzystej uczelni medycznej przejawiało się w redakcji naukowej obszernej *Księgi pamiątkowej w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu: studia i materiały* [21].

Rozwój różnych specjalności medycznych również znalazł odzwierciedlenie w pracach Profesora. Należy tu wspomnieć o współautorstwie (wraz z prof. Romanem T. Góralem) obszernego rozdziału znakomicie przedstawiającego historię chirurgii poznańskiej w latach 1815-1918 w monografii *Zarys dziejów chirurgii polskiej* pod redakcją W. Noszczyka [22]. Z pomniejszych prac na uwagę zasługuje *Krótki rys rozwoju radiologii poznańskiej w latach 1896-1986* [23].

Badania Meissnera nad rozwojem szpitalnictwa poznańskiego zwieńczone zostały opracowaniami (wspólnie z Władysławem Twardoszem): *Dzieje najstarszego zakładu leczniczego w Poznaniu – szpital przy ul. Długiej w latach 1823-1982* (w książce pt. *Z dziejów szpitali poznańskich*, red. L. Trzeciakowski) [24], *Szpitala jeżyckie* [25] oraz redakcją naukową tomu *100 lat Szpitala Klinicznego im. Heliodora Święcickiego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu* [26].

Godnym przypomnienia, pomniejszym tekstem Romana K. Meissnera jest wygłoszony w 1967 r. podczas IX Zjazdu Polskich Historyków Medycyny w Poznaniu referat pt. *Światowy priorytet operacji Ludwika Adolfa Neugebauera* [27].

Osobne zagadnienie w dorobku intelektualnym stanowią prace doktorskie z zakresu historii medycyny, których promotorem był Profesor. Przywołać tu można m.in. rozprawę: Danuty Mikołajewskiej *Próba ujęcia dokonań medycyny na tle rozważań o naturze ludzkiej oraz redukcjonistycznym paradygmacie nauki*; Piotra Czynsz *Rozwój andrologii polskiej na tle światowej w XIX i XX wieku. Kierunki badawcze, osiągnięcia, stan aktualny*; Katarzyny Surdyk *Pierwszy „polski” traktat o chorobach dzieci (1583), Jego geneza, znaczenie i recepcja* (Poznań 2008); Teresy Pacyńskiej *Stefan Tytus Zygmunt Dąbrowski (1877-1947) twórca uniwersyteckiej biochemii medycznej w Poznaniu* (Poznań 2008); Zenona Lewickiego *Walka z zakażeniem w chirurgii polskiej od 1867 do 1946 od Josepha Listera do Alexandra Fleminga* (Poznań 2009); Andrzeja Baszkowskiego *Skutki wprowadzenia powszechnych ubezpieczeń zdrowotnych na życie zawodowe lekarzy polskich do roku 1950* (Poznań 2010); Mariusza Lubeckiego *Rola ośrodków rehabilitacyjno-ortopedycznych w polskim modelu rehabilitacji medycznej w drugiej połowie XX wieku* (Poznań 2010); Renaty Paliği *Krwiolecznictwo i krwiodawstwo w medycynie polskiej XIX i XX wieku (1830-1951). Od powstania listopadowego do utworzenia Instytutu Hematologii* (Poznań 2012);

Ryc. 5. Prof. Roman Meissner

Pawła Panieńskiego *Rozwój anesteziologii akademickiej w Poznaniu w XX wieku (1919-2001)* (Poznań 2014). Tematyka tych prac doskonale odzwierciedla różnorodność obszarów dziejów medycyny, którymi interesował się promotor (nie jest to kompletna lista dysertacji).

Roman K. Meissner wniósł także znaczący wkład redakcyjny w wydawanie czasopism medycznych, szczególnie jako redaktor naczelny „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny”, członek komitetu redakcyjnego reaktywowanych po blisko 40 latach – przy jego wybitnym osobistym udziale – poznańskich „Nowin Lekarskich” oraz „Biuletynu Informacyjnego Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu” (od nr 5/2006 zmiana słów „Akademii Medycznej” na „Uniwersytet Medyczny”). Był ponadto wieloletnim współpracownikiem „Zeszytów Naukowych Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego”; rzadziej publikował także w „Faktach AM”, „Biuletynie Informacyjnym Wielkopolskiej Izby Lekarskiej” i innych czasopismach.

Za *opus vitae* Profesora uznać należy wspaniałe – także edytorsko – dzieło *Doktor Karol Marcinkowski. Wybrane listy i pisma z lat 1819-1846. Album* [28]. Bogato ilustrowana książka, zbierająca większość odszu-

kanych wcześniej (ale i dotychczas nieznanymi) pism twórcy pracy organicznej w Wielkopolsce, w znaczący sposób przybliży epokę, okoliczności, w których działał Marcinkowski, postaci, z którymi na różnych płaszczyznach współpracował, oraz pacjentów, których leczył. Bez wątpliwości ukazanie się tej publikacji będzie wielkim ułatwieniem dla przyszłego autora prawdziwej naukowej monografii o Karolu Marcinkowskim. Można wyrazić ubolewanie wobec faktu, że okoliczności nie pozwoliły Profesorowi na jej napisanie, bowiem jako doskonały znawca tematu, a jednocześnie uczeń biografów Marcinkowskiego, Adama Wrzoska, byłby najbardziej powołany do zmierzenia się z tym zadaniem. *Habent sua fata medici...*

Powyższa ocena dorobku naukowego Profesora Romana K. Meissnera oparta została na wybranych i najbardziej znaczących tekstach i opracowaniach tego wybitnego badacza dziejów medycyny. Każda z wymienionych publikacji została przejrzana; wykorzystano przy tym zasoby poznańskiej Biblioteki Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego (w tym także osobnego księgozbioru Katedry i Zakładu Historii i Filozofii Nauk Medycznych, przechowującego część spuścizny po Romanie K. Meissnerze) oraz zbiory własne; odwołano się również – choć w znacznie ograniczonym zakresie – do osobistych wspomnień i ocen po lekturze tekstów Profesora.

SPIS RYCIN:

Ryc. 1. Prof. Roman Meissner w Pałacu Działyńskich w Poznaniu w 1972 r.

Ryc. 2. Prof. Roman Meissner w Londynie w 1994 r.

Ryc. 3. Prof. Roman Meissner w Nowogrodzku w 1996 r.

Ryc. 4. Prof. Roman Meissner podczas Zjazdu PTHMiF we Wrocławiu w 2007 r.

Ryc. 5. Prof. Roman Meissner

PIŚMIENNICTWO:

[1] Grzybowski A., Witczak W., Profesor dr hab. med. Roman K. Meissner (1939-2017) – in memoriam. *Archiwum Historii i Filozofii Medycyny*, 2017, 80, 58–63.

[2] Meissner R., In memoriam Dr med. Edward Stocki (1909-1978). Członek honorowy Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny. *Archiwum Historii Medycyny*, 1979, 42(2), 141–155.

[3] Meissner R., Słomko Z., Pisarski T., *Rektor Wszechnicy Piastowskiej: szkice do portretu Heliodora Świącickiego (1854-1923)*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań (Polska) 1987.

[4] Meissner R., Hasik J.M., *Polski wkład w medycynę światową – Polish Contribution to Medicine*, Krajowa Agencja Wydawnicza, Poznań (Polska) 1989.

[5] *Szkice do portretów przedstawicieli medycyny poznańskiej 1945-1989*, red. Meissner R., Hasik J.M., Wydawnictwo AM, Poznań (Polska) 1991.

[6] Meissner R., Doktor Antoni Freudenreich – zapomniany lekarz Marcinkowskiego. *Nowiny Lekarskie*, 1996, 65(7), 849–884.

[7] Meissner R., Jonscher Karol Gustaw (1889-1955). *Zeszyt Naukowy Kaliskiego Towarzystwa Lekarskiego*, 2000, 6, 71–78.

[8] Meissner R., Janusz Zeyland (1897-1944). *Pediatrics Polska*, 2009, 84(4), 383–394.

[9] Koch R., *Die Ätiologie der Milzbrand-Krankheit (1876) – Etiologia zachorowań na węglik (1876)*, red. Meissner R.K., Polski Dom Wydawniczy „Ławica”, Poznań–Wolsztyn (Polska) 1996.

[10] Torliński J., Meissner R., Torliński L., *Przesady i zwyczaje lecznicze kaszubskich rybaków nadmorskich (reprint) / Józef Torliński. Wspomnienia syna Lecha Torlińskiego i ucznia Profesora Adama Wrzoska Romana K. Meissnera*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań (Polska) 2008.

[11] Świącicki H., *Klucz do solidarności wielkiej rodziny intelektualnej – Heliodor Świącicki*, oprac. Meissner R.K., Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań (Polska) 2009.

[12] Meissner R., Samson-Zakrzewski J., *Narodziny nowoczesnej otolaryngologii poznańskiej – Aleksander Zakrzewski*, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań (Polska) 2009.

[13] Tomaszewski W., *Wspomnienia z lat dawnych*, wstęp i red. Meissner R.K., Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego, Poznań (Polska) 2007.

[14] *XIX Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Poznań 22-24 września 2000 r. Streszczenia referatów*, red. Meissner R.K., Wydawnictwo Uczelniane Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego, Poznań (Polska) 2000.

[15] *Jubileuszowy XX Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Poznań 26-28 września 2003. Streszczenia referatów*, red. Meissner R.K., Dział Wydawnictw Uczelnianych Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego, Poznań (Polska) 2003.

[16] *Medycyna i Farmacja XIX i XX wieku – zagadnienia wybrane. Pokłosie Jubileuszowego XX Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji*, red. Meissner R.K., Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego, Poznań (Polska) 2007.

[17] Meissner R., *Die Zusammenarbeit der polnischen Ärzte aus dem Grossherzogtum Posen mit den deutschen Ärzten in den Jahren 1815-1918. Proceedings of the XXXth Inter-*

- national Congress of the History of Medicine*, Düsseldorf (Deutschland) 1988, 801–807.
- [18] *Dzieje naukowych towarzystw medycznych w Poznaniu w latach 1832-1983. Studia i materiały*, red. Hasik J., Meissner R.K., red. nauk. Wolnikowa B., AM im. Karola Marcinkowskiego, Poznań (Polska) 1985.
- [19] *Księga pamiątkowa Wojewódzkiego Zespołu Specjalistycznego Chorób Płuc i Gruźlicy im. Eugenii i Janusza Zeylandów. 1948–1964–1988*, red. Meissner R., Wojewódzki Zespół Specjalistyczny Chorób Płuc i Gruźlicy, Poznań (Polska) 1988.
- [20] Meissner R., *Dzieje fizjatrii poznańskiej do końca XX wieku. Rozwój bazy diagnostyczno-terapeutycznej, osiągnięcia i główne kierunki przemian*, Poznań (Polska) 1999. (Praca ta nie ukazała się jako osobny druk; zawiera cykl publikacji będących podstawą habilitacji.)
- [21] *Księga pamiątkowa w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu. Studia i materiały*, red. Meissner R.K., Wydawnictwo Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego, Poznań (Polska) 2001.
- [22] Noszczyk W., *Zarys dziejów chirurgii polskiej*, I wyd., Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa (Polska) 1989, 225–265; II wyd. rozszerzone i uaktualnione, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa (Polska) 2011, 235–275.
- [23] Meissner R., Krótki rys rozwoju radiologii poznańskiej w latach 1896-1986. *Polski Przegląd Radiologii i Medycyny Nuklearnej*, 1987, 51(2-3), 135–145.
- [24] Meissner R., Twardosz W., Dzieje najstarszego zakładu leczniczego w Poznaniu – szpital przy ul. Długiej w latach 1823-1982, [w:] *Z dziejów szpitali poznańskich*, red. Trzeciakowski L., ZBoWiD, Poznań (Polska) 1983, 14–19.
- [25] Meissner R., Szpitale jeżyckie. *Kronika Miasta Poznania*, 2007, 4, 76–89.
- [26] *100 lat Szpitala Klinicznego im. Heliodora Święcickiego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu*, red. Meissner R.K., Szpital Kliniczny im. Heliodora Święcickiego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego, Poznań (Polska) 2011.
- [27] Meissner R., Światowy priorytet operacji Ludwika Adolfa Neugebauera. *Archiwum Historii Medycyny*, 1973, 36(4), 281–293.
- [28] *Doktor Karol Marcinkowski. Wybrane listy i pisma z lat 1819-1846. Album*, red. Meissner R.K., Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Poznań (Polska) 2016.